

Sebastjan Kristovič

Eksistencialna kriza in kriza smisla z vidika logoterapije. Doktorska disertacija. Mentor Vinko Potočnik, somentorica Zdenka Zalokar Divjak. Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012. IX, 228 str.

Tema in dispozicija z naslovom Eksistencialna kriza in kriza smisla z vidika logoterapije sta bili na senatu Univerze v Ljubljani odobreni dne 6. julija 2011. Za mentorico je bila potrjena izr. prof. dr. Zdenka Zalokar Divjak. Nekako na polovici doktorske raziskave je mentorstvo prevzel Vinko Potočnik, dotedanja mentorica pa je sodelovala kot somentorica. Kandidat je disertacijo dokončal na začetku leta 2013, komisijo za ocenjevanje so sestavljali prof. dr. Christian Gostečnik, prof. dr. Janez Juhant, prof. dr. Stanko Gerjolj in doc. dr. Igor Škamperle s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Pred to komisijo je dne 28. februarja 2013 potekal zagovor disertacije. Dne 23. septembra 2013 je bil Kristovič na Univerzi v Ljubljani promoviran za doktorja znanosti.

Osnovni namen disertacije je, ugotoviti, v kolikšni meri je življenje posameznikov izpolnjeno s smislom ali pa že zaidejo v eksistencialno krizo, v bivanjski vakuum ali celo v noogeno nevrozo.

Teoretično izhodišče disertacije je logoterapija, ki se ukvarja s človekovo eksistenco in kot temeljno vodilo postavlja voljo do smisla. Logoterapija v svojem teoretičnem izhodišču jemlje v obzir številna filozofska, religiozna in psihološka spoznanja, ki pomagajo k osvetlitvi in reševanju konkretnih življenjskih nalog. Vsak posameznik je kot edinstveno in neponovljivo bitje tudi bitje, ki razpolaga ne samo s svojo telesno in duševno dimenzijo, kateri ga v veliki meri tudi determinirata, ampak predvsem tudi duhovno bitje s svobodno voljo: na podlagi odločitev tudi sprejema odgovornost zanje. Ta duhovna dimenzija omogoča, da se človek v sleherni situaciji – celo v najtežji življenjski stiski – odloči, kako se bo na to situacijo odzval, pozitivno ali negativno.

Avtor v prvem delu naloge izpostavlja ugotovitve, po katerih bivanjska problematika sodobnega časa zajema vse več ljudi, ki se v težnji za zaslužkom, za uspehom, za materialnimi dobrinami znajdejo v bivanjskem vakuumu, ki ima za posledico izčrpanost, anksiozna stanja, slabe medosebne odnose, razne psihosomatske bolezni itd. Vsa ta stanja še niso bolezenska, zato so tudi največkrat prezrta. Duh sodobnega časa na prva vrednostna mesta v življenju postavlja uspeh, užitek in samouresničitev posameznika, to pa pomeni zamenjavo vrednot – smisla z uspehom.

Drugi del disertacije je empirična raziskava eksistencialne krize v slovenskem prostoru. Avtor pri tem uporabi dva mednarodno uveljavljena instrumenta, LOGO-test in PIL-test, za »merjenje« smisla, eksistencialne frustracije in smiselne orientacije in ju aplicira na vzorcu dvesto respondentov. Rezultati raziskave pri LOGO-testu kažejo, da je kar četrtnina respondentov ogroženih oziroma doživljajo krizo smisla, bivanjsko frustracijo ali so celo v eksistencialnem vakuumu, ki zahte-

va že terapevtsko pomoč. Ti rezultati so slabši od tistih, kakor so jih dobili raziskovalci po svetu, ki so uporabili enake merske instrumente. V literaturi se najbolj pogosto omenja, da je približno 20 % ljudi v splošni populaciji v tem stanju. Rezultati raziskave PIL-testa pa pokažejo, da kar tretjina respondentov doživlja eksistencialno frustracijo, od tega jih je več kakor petina že v bivanjskem vakuumu.

Avtor na podlagi dobljenih rezultatov utemeljeno predvideva, da se bo v prihodnosti treba več ukvarjati s preventivnimi programi ohranitve duševnega zdravja, ki bodo ljudi opremljali za smiselno življenje, predvsem pa skrbeli za ozaveščanje človekove duhovne zmožnosti, s katero se lahko vsak hrabro sooča tudi z usodnimi stanji. Pri tem veliko pripomore celo kult telesa, ki je v sodobnem času mnogim pomembna prioriteta, saj lahko vodi k izboljšanju telesnega in tudi psihičnega zdravja. Ker pa sta posameznikovo zadovoljstvo in indirektno tudi njegova sreča dosegljiva le prek konkretnih odnosov z drugimi, je treba na prvo mesto postaviti negovanje odnosov, doživljajske vrednote in zmanjševanje delavnosti, ki ima samo smisel potrošnje. Družina kot mesto največje varnosti za človeka bo morala v prihodnosti navajati otroka na odgovorno opravljanje njegovih učnih in delavnih nalog. Starši so danes pripravljeni narediti vse za otroka, tako da otroku ne ostane nič, predvsem pa ga oropajo njegove lastne aktivnosti. Posledica je generacija vedno bolj nezadovoljnih in apatičnih otrok in mladostnikov, ki nimajo svojih ciljev, ne vedo zakaj bi si prizadevali in živeli. V tem prizadevanju namreč avtor vidi veliko nalogo vseh humanističnih znanosti, ki bi morale človeka spoznati v njegovi celovitosti in v njegovi težnji po preseganju osebnih potreb in želja. Celoviti pogled pa je mogoč, ko človeka vidimo predvsem kot duhovno bitje, usmerjeno na neko osebo ali neko delo, ki čaka prav nanj.

Vinko Potočnik